

O zi cât un secol cu Medi Wechsler Dinu

Gheorghe Dican
elenadican@yahoo.com

25 septembrie 2010, Muzeul Județean Vâlcea. Un public numeros format din oameni de cultură, jurnaliști, politicieni, iubitori de artă de toate vârstele, reprezentanți ai administrației locale așteaptă sosirea pictoriței care se pregătește să sărbătorească 102 ani de existență. Curiozitatea este mare deoarece puțini au avut șansa să întâlnească un personaj de vârsta aceasta, venerabilă. În timp ce artista urcă scările Muzeului de Istorie într-un ritm care nu-i deconspiră nici pe departe vârsta, însoțită de nepoata ei și de criticul de artă Luiza Barcan, camerele de luat vederi se îndreaptă toate, aproape instantaneu, spre cea care este eroul principal al momentului: Medi Wechsler Dinu. Calmă, cu privirile pline de curiozitate pentru ceea ce se întâmplă în jur și chiar pentru ceea ce i se întâmplă ei însăși, Medi Wechsler Dinu suportă firesc, aș putea spune chiar cu generozitate blitzurile aparatelor de fotografiat și nu pare absolut deloc deranjată de acestea. Își asumă exemplar celebritatea căreia trebuie să-i facă față dintr-o dată, pe neașteptate. Fața doamnei Medi exprimă o seninătate pe care nu am întâlnit-o foarte adesea, chiar la persoane cu mult mai tinere, iar ochii albaștri au în ei sclipiri jucăușe ce sugerează un neastâmpăr permanent, o căutare și o curiozitate pe care pare că nimic, nici măcar vârsta, nu le poate înfrânge. Am dintr-o dată revelația că Medi Wechsler Dinu este tinerețea însăși. Calmă, urcă treaptă cu treaptă scările reci, din granit gri. La capătul lor se declanșează, ca la un semn, blitzurile reci, ca niște licurici imenși peste lumina rece a sălilor de expoziție.

Plină de uimire, Medi Wechsler Dinu străbate cu pași mărunți sala și zăbovește puțin în fața fiecărei lucrări. «Sunt atât de frumos înrămate!» Cei prezenți sesizează naturalețea comportamentului său.

Medi Wechsler Dinu se reîntoarce în orașul unde a studiat timp de un an la liceu. Se reîntoarce acasă, printre oamenii acestor locuri pe care i-a iubit, fără însă să-i cunoască, iar intenția concretizată a Primăriei Municipiului Rm. Vâlcea, reprezintă un gest firesc (deși tardiv) de recunoaștere a unei mari personalități a culturii române. «Nu e puțin lucru să poți astăzi dialoga cu o contemporană a marilor noștri artiști interbelici, cu o reprezentantă a unei generații culturale strălucite. Nu e puțin lucru nici să descoperi o operă ascunsă din motive variate, dintre care cel al neîncrederii în sine nu este cel mai puțin important.

Dar cel mai minunat lucru trăit de cei care o cunosc astăzi pe Medi Wechsler Dinu este că au ocazia rară de a împărtăși amintirile, trăirile, experiențele de viață și de creație ale unei doamne care a știut să depășească toate momentele limită ale unei istorii deloc prietenoase cu o demnitate și un umor demne de personajele marilor opere literare. Medi Wechsler Dinu este, ca să folosesc o sintagmă deja cunoscută în lumea culturală, *un tezaur viu*».

25 septembrie 2010. Primarul orașului Rm. Vâlcea îi acordă doamnei Medi Wechsler Dinu titlul de Cetățean de Onoare al acestei urbe în aplauzele unui public numeros și emoționat.

Aceasta este atmosfera în care s-a desfășurat evenimentul prilejuit de Expoziția de acuarele Medi Wechsler Dinu și de lansarea albumului semnat Luiza Barcan și

pregătit de Alexandru Nancu și Fundația H.A.R., precum și de decernarea titlului de Cetățean de Onoare al orașului de la poalele Capelei. Reîntoarsă acasă, Medi Wechsler Dinu a fost primită cu «onorurile» cuvenite unui om care a lăsat «urme» de necontestat în cultura română și care le merită pe de-a-ntregul.

Medi Wechsler Dinu s-a născut la data de 22 decembrie 1908/4 ianuarie 1909 în localitatea Brezoi, Vâlcea. Tatăl ei, Daniel Wechsler, era contabil la «Societatea Carpatina», iar mama, Amalia, studiasă la Conservatorul din Cluj fiind o femeie cultivată, vorbitoare de germană și maghiară.

La opt ani, Medi Wechsler Dinu părăsește Brezoiul mutându-se în București la un unchi, împreună cu mama sa.

Începuse deja primul război mondial iar tatăl, Daniel Wechsler, este concentrat și, cu toate ca scapă cu viață în urma luptelor de la Mărășești, este luat prizonier de către germani.

În ciuda greutăților cu care se confruntă familia, Margareta Wechsler Dinu urmează cursurile primare la București primii doi ani, iar mai apoi la Institutul de Domnișoare «Dimitriu» din Târgoviște. Clasa a patra o urmează însă la Cluj unde este preluată de bunicii materni.

După primele două clase de liceu pe care le urmează la Oradea (Liceul «Oltea Doamna»), în ce-a de-a treia clasă revine la Rm. Vâlcea, iar apoi din nou la București unde este înscrisă la Pensionul Choisi Mangru. Acolo învață a patra limbă, franceza, alături de cele pe care deja le cunoștea: germana, maghiara și româna.

După bacalaureatul de la Choisi Mangru, încurajată de profesorul de desen Costin Petrescu, se înscrie la Școala de Belle Arte din București unde îi are ca profesori pe Ipolit Strâmbulescu și pe Jean Al. Steriadi, acesta din urmă considerând-o cea mai talentată studentă din clasa sa. În paralel urmează cursuri la Facultatea de matematică unde îl are ca profesor pe Dan Barbilian și la Facultatea de Filozofie, unde îi are profesori pe Dimitrie Gusti și pe Nae Ionescu.

Debutază în 1932 la Salonul Oficial de Alb și Negru cu un autoportret, iar un an mai târziu se înscrie în Sindicatul Artiștilor, organizație care ulterior se va transforma în Uniunea Artiștilor Plastici din România.

În 1934 are primul contact cu Balcicul, zonă ce aparținea României la vremea aceea și care exercita o atracție aparte pentru pictorii români.

Este impresionată de peisajul locului, de lumina specială, de albul caselor din cartierul tătăresc unde și locuiește o vreme și în care îi place să colinde pe străzi și să intre în cafelele unde face portrete ale localnicilor.

În aceeași perioadă frecventează Balcicul și pictori mai vârstnici, pe care îi cunoaște personal: Lucian Grigorescu, Iser, Dărăscu etc.

Între 1937 și 1939 Medi Wechsler Dinu vine în fiecare an la Balcic și acolo, în «plein-air», realizează un număr impresionant de lucrări în creion, acuarelă sau ulei.

La Balcic îl cunoaște pe Gheorghe Dinu (poetul avangardist Ștefan Roll), cel cu care își petrece viața până în 1974 când acesta moare.

Tot aici își face mulți prieteni, de la oameni simpli: tătarii care o porecesc «Șeitan Câz» (Fata dracului), pescarii de la Cafeneaua lui Mamut unde zăbovește mult timp făcând schițe și portrete, la personalități ale urbei: primarul Octavian Moșescu și soția sa.

În 1939, primarul Octavian Moșescu o invită pe artistă și pe alți pictori care lucrau la Balcic să deschidă o expoziție în localul școlii din oraș.

În acei ani Balcicul era frecventat și de Margitt și Victor Brauner prin intermediul cărora Medi Wechsler Dinu îi cunoaște pe Gelu Naum, Sașa Pană și Geo Bogza.

Cafeneaua lui Mamut este un loc foarte cunoscut și extrem de frecventat. Pescarii vin aici seara, după ce-și «parchează» bărcile vechi și după ce, cu minuțiozitate, își așează năvoadele, bine pregătiți pentru a doua zi când vor porni din nou în larg. Medi intră adesea în Cafeneaua lui Mamut, îi place să vorbească cu pescarii și cu toată această lume pestriță care frecventează localul. Dis-de-diminează Medi merge la lucru, iar când lumea se îndreaptă spre plajă ea deja isprăvește munca. Când se trezește, cu noaptea în cap, prima cafea o bea tot la Mamut, unde mesele sunt ocupate devreme de pescarii care urmează să plece în larg. În desenele ei regăsim toată această atmosferă. Ne-o închipuim pe Medi stând singură la masă cu blocul de schițe în timp ce cafeneaua este plină de lume. Se fumează, se bea cafea, într-un colț un lipovean cu pantalonii peticiți discută cu un bărbat în costum turcesc ce trage tacticos din țigară. Un crochiu în care personajele sunt sumar schițate, un crochiu realizat pe fugă pentru a reuși să-i surprindă pe acei oameni grăbiți, care nu aveau timp foarte mult să poposească acolo. Sărăcia detaliilor nu face rău expresivității desenului, dimpotrivă, iar forța liniei, notațiile fugare potențează expresivitatea acestuia. Conștient de faptul ca este studiat, Mamut pozează. Aceste linii sinuoase, vibrante, ce compun un desen viguros, studiat, cu accente fine de valorație, sunt calitățile principale ale portretului compozițional reprezentându-l pe Mamut.

Medi Wechsler Dinu iubește oamenii și îi consideră interesanți, de aceea îi place să-i observe pentru a-i cunoaște și a-i înțelege mai bine. Îi immortalizează în diferite atitudini, în diferite ipostaze și astfel desenele și picturile sale abundă în personaje pe care le surprinde singure ori în grupuri mai mici sau mai mari. Studiul ei, indiferent de genul abordat sau de tehnicile cultivate, se remarcă prin forța desenului și printr-o bună stăpânire a legilor compoziției, dublate de un accentuat și rar întâlnit simț al observației.

Cafeneaua lui Mamut este foarte simplă ca și decor: câteva mese de lemn acoperite cu o pânză înflorată, înconjurate de scaune cu spătar, câteva tablouri cu ramă de lemn agățate pe pereții spoiți cu var alb, un lambriu din lemn ce încadrează pereții, un stâlp din lemn ce sprijină undeva, în partea centrală, tavanul lambrizat cu lemn... și cam atât. Acesta este decorul unde Medi își petrece o mare parte din timp și unde «consemnează» imagini ale unei lumi pe care vrea s-o nemurească. Artista și este, de altfel, un martor excelent al unei epoci, desenele și picturile sale pot fi considerate excepționale documente ale unor vremuri trecute. Nemuritor este și autoportretul realizat într-un astfel de decor, în fața stâlpului central, cu desenul fin descriind conturul feței și cu ușoare notații ale celorlalte componente ale portretului. Părul strâns în coc este singurul detaliu mai elaborat, un element de cochetărie realizat astfel încât să se încadreze perfect în întreg ansamblul desenului.

Fie că sunt lucrate la Balcic sau la Mangalia, la Tulcea sau la Brezoi sau în diverse alte locuri, desenele realizate de Medi Wechsler Dinu sunt în mare parte executate în stilul practicat de artiștii interbelici.

Desenele artistei reprezentând portrete sunt fie cele realizate în creion sau în cărbune care surprind diferite personalități cu care a intrat în contact (Bacovia, Jules Perahim sau Tedy Brauner) și în care se apleacă asupra unui studiu mai profund, fie portrete în care pictorița apelează la notațiile rapide, crochiuri cu linie simplă sintetică ca în desenul reprezentându-l pe Victor Brauner și soția sau portretul care o înfățișează pe sora artistei, Lili Wechsler.

Fie că este vorba despre portret sau despre peisaj, se observă la Medi Wechsler Dinu acea trăire profundă în fața motivului reprodus, îmbinată cu o mare putere de expresie și de transmitere a stărilor sau a sentimentelor.

Când este vorba de culoare lucrurile se petrec cu totul altfel pentru că elementele de limbaj plastic sunt mult mai complexe. Sursele de inspirație sunt aceleași, iar în pictură artista demonstrează o mare forță, un mare curaj.

Atât peisajele cât și naturile statice sau portretele realizate în ulei sau în acuarelă fac trimitere la forța de expresie a picturii unui mare maestru al fauvismului – Raoul Dufy. Pe alte meridiane probabil că Medi Wechsler Dinu ar fi fost în arta plastică, pe drept cuvânt, un nume mult mai mare și mult mai cunoscut decât este în prezent.

Medi Wechsler Dinu nu este adepta detaliilor pitorești din natură. În acuarela „Curte la Sulina” (Album monografic, catalog 104), artista demonstrează cum un detaliu nesemnificativ, lipsit de farmec, poate deveni, prin mâna și sensibilitatea pictoriței, o operă de artă.

Zona marginală a unei curți, cu câteva motive vegetale de o parte și de alta a imaginii, un detaliu dintr-o casă cu pereții roșii-roz în care ușa și panoul pe care aceasta se sprijină este verde-crud. Este una dintre lucrările care demonstrează curaj și lipsă de inhibiții în alăturarea culorilor, dublate de o știință a legilor armoniei și contrastului.

În anii 50, Medi Wechsler Dinu revine pe plaiurile natale. Regăsește aproape același Brezoi din copilăria sa. Peisajul o inspiră și realizează câteva lucrări în zona natală.

Acum pictează vechiul gater din Brezoi și câteva peisaje de pe Valea Lotrului. Grija față de detalii demonstrează dorința artistei de a duce cu ea cât mai multe imagini, cât mai multe amintiri despre un loc pe care-l redescoperă cu nostalgie și despre care nu știe când și dacă o să-l revadă.

25 septembrie 2010. Într-o sâmbătă ploioasă, cețoasă și extrem de răcoroasă, după 50 de ani, Medi Wechsler Dinu se întoarce la Brezoi, locul nașterii și al copilăriei. Revine să revadă peisajele, casele, locurile care i-au încântat copilăria. Nu mai recunoaște nimic din ce a fost cândva. Satul Brezoi a devenit un orașel ce păstrează destul de pregnant urmele lăsate de regimul comunist. Caselor de munte, cochete și bine armonizate, le-au luat locul blocurile tip cazemată. Fabrica de cherestea este părăsită și în paragină.

Imaginile copilăriei se succed și devin din ce în ce mai îndepărtate. Amintirile se lovesc de ceața deasă și de ploaia mărunță care cade peste Brezoiul care se pregătește deja de iarnă. Nimic nu mai este cum a fost. Imaginile pe care și le mai amintește Medi Wechsler Dinu sunt acum în acuarelele făcute aici în urmă cu 50 de ani, ele sunt singurii martori ai unui trecut pe care Medi Wechsler Dinu nu-l va mai regăsi niciodată.

25 septembrie 2010. Medi Wechsler Dinu donează Muzeului Județean Vâlcea zece acuarele reprezentând Brezoiul artistei de acum 50 de ani.

Bibliografie

„Medi Wechsler Dinu” – Album Monografic, autor: Luiza Barcan, Ed. ARS DOCENDI, 2010.

Résumé

Par cet article l'auteur invite à une reconsidération de l'oeuvre de la peintresse Medi Wechsler Dinu, née en 1908 a Brezoi, qui a exposé en septembre 2010 au Musée Aurelian Sacerdoțeanu de Rm. Vâlcea.

CAT. 10. Portretul lui Mamut

CAT. 3. La cafeaua lui Mamut